

Отримано: 10 березня 2016 р.

Прорецензовано: 04 квітня 2016 р.

Прийнято до друку: 26 травня 2016 р.

Григоревська О. О., Христос І. В. Шляхи удосконалення організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві / О. О. Григоревська, І. В. Христос // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острого: Вид-во НУ«ОА», травень 2016. – № 1(29). – С. 146–149.

УДК 657.1

JEL-класифікація: M4 – Accounting and Auditing

Григоревська Олена Олександрівна,

к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту Київського національного університету технологій та дизайну

Христос Ірина Василівна,

магістрант

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У дослідженні порушено питання, які стосуються основних проблем обліку операцій із заробітної плати, наведено пропозиції щодо вирішення зазначених проблемних питань, окреслено завдання вдосконалення операцій з обліку заробітної плати на підприємствах. У ході дослідження встановлено, що заробітна плата як важливе соціальне явище є мотиватором нарощування трудового потенціалу працездатного населення будь-якої країни. Доведено, що облік праці й заробітної плати – найважливіша ділянка роботи, що потребує точних та оперативних даних, у яких зазначаються зміни в чисельності та категорії працівників, витрати часу та виробничі витрати.

Ключові слова: заробітна плата, організація бухгалтерського обліку, організація оплати праці, тарифна система, нормування праці, облік оплати праці, облікова політика.

Григоревская Елена Александровна,

к.э.н., доцент, доцент кафедры учета и аудита Киевского национального университета технологий и дизайна

Христос Ирина Васильевна,

магистрант

ПУТИ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА РАСЧЕТОВ ПО ОПЛАТЕ ТРУДА НА ПРЕДПРИЯТИИ

В исследовании поднят вопрос, касающийся основных проблем учета операций по заработной плате, приведены предложения по решению указанных проблемных вопросов, определены задачи совершенствования операций по учету заработной платы на предприятиях. В ходе исследования установлено, что заработная плата как важное социальное явление является мотиватором наращивания трудового потенциала трудоспособного населения любой страны. Доказано, что учет труда и заработной платы – важнейший участок работы, требующий точных и оперативных данных, в которых указываются изменения в численности и категории работников, затраты времени и производственные расходы.

Ключевые слова: заработная плата, организация бухгалтерского учета, организация оплаты труда, тарифная система, нормирование труда, учет оплаты труда, учетная политика.

Hryhorevska Elena,

PhD., assistant professor Kiev National University of Technology and Design

Hristos Iryna,

Candidate for a master's degree

WAYS TO IMPROVE ACCOUNTING CALCULATIONS OF WAGES IN THE ENTERPRISE

In the article raised questions concerning the major problems of accounting operations of wages are proposals to address these issues, outlined the objectives of improving operations payroll in enterprises. The study found that wages as an important social phenomenon, is a motivator increasing the employment potential of the working population of any country. It is proved that the inclusion of labor and wages – the most important area of work that requires precision and operational data, which indicate changes in the number and categories of workers the time and production costs.

Key words: wages, organization of accounting, organization of wages, tariff system, regulation of labor, wage records, accounting policy.

Постановка проблеми. Заробітна плата є основним джерелом доходів працівників і найвпливовішою мотиваційною складовою трудового потенціалу. Тому організація бухгалтерського обліку операцій із заробітною платою – один із найважливіших і складних кроків, що потребує наявності та застосування

точних та оперативних інформаційних масивів, у яких повинні відображатися такі складові як плінність кадрів, втрати робочого часу, категорія працівників, виробничі витрати тощо.

Проаналізувавши дані єдиного державного реєстру судових рішень, нами встановлено, що впродовж лише тільки 2015 року виявлено близько 25 000 тисяч господарських справ з питань виплати заробітної плати [11].

Дослідивши дані державного комітету статистики України, ми бачимо що впродовж 2015 року заборгованість із виплати заробітної плати кожного місяця зростає в середньому на 100,0–150,0 млн. грн. Це означає, що в Україні існує значна заборгованість по оплаті праці [12].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним і практичним питанням розгляду проблем бухгалтерського обліку операцій з оплати праці та їх удосконаленню присвячені праці багатьох вітчизняних вчених. Значний внесок у дослідження цих проблем зробили: Л. С. Герасимчук, О. В. Кантаєва, О. В. Покатаєва, Г. О. Кошулинська, Н. В. Потриваєва, І. В. Савченко та інші.

Проте зауважимо, що в результаті змін, що регулярно вносяться до нормативно-правового регулювання, питання облікового відображення операцій з оплати праці потребують подальшого вдосконалення. Не применшуючи дослідження науковців, зазначимо, що їх науковий пошук було присвячено таким елементам методу, як рахунки та подвійний запис, але все ж таки питання, пов'язані саме з удосконаленням організації бухгалтерського обліку розрахунків оплати праці в умовах кризи, залишаються невизначеними.

Мета дослідження полягає в дослідженні проблемних питань організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці та пошуку шляхів їх вирішення.

Викладення основного матеріалу. На основі анкетного опитування, проведеного серед бухгалтерів підприємств різних організаційно-правових форм Київської області встановлено, що до основних проблемних питань організації бухгалтерського обліку операцій із заробітною платою можна віднести такі: недосконале регламентування організації бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних із нарахуванням та виплатою заробітної плати, зокрема, в частині своєчасності та правильності визначення суми нарахованої заробітної плати, єдиного соціального внеску та податку на доходи фізичних осіб. Тому зауважимо, що чільне місце має досконала організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві, оскільки саме вона є найвідповідальнішою [5, с. 140]. Не потребує додаткових доказів теза про те, що неправильність нарахування заробітної плати та несвоечасність її виплати призводять до виникнення значної кількості судових спорів за умовами оплати праці юридичними та фізичними особами на підприємствах різних видів економічної діяльності (рис. 1)

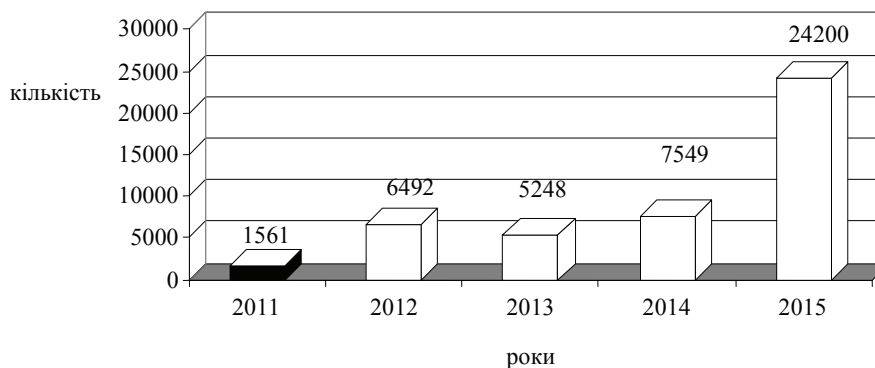
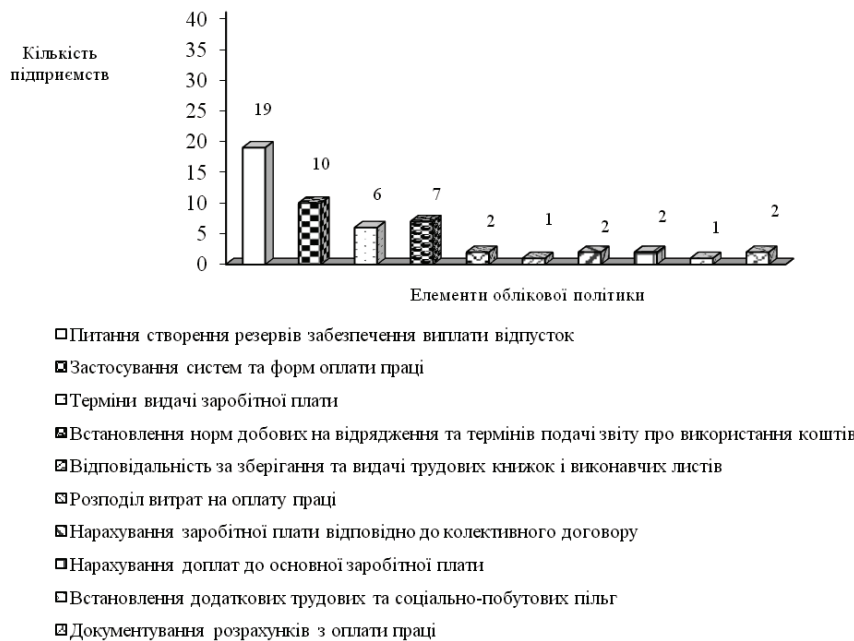

Рис. 1. Кількість судових спорів з питань оплати праці

Проаналізувавши вищенаведені дані слід зазначити, що найбільша кількість судових спорів щодо порушення умов оплати праці спостерігається у 2015 р., що зумовлено впливом фінансово-економічної кризи на діяльність підприємств та нестабільністю законодавчого регулювання в частині оплати праці в Україні. Вважаємо це наслідком неефективної організації бухгалтерського обліку, оскільки саме його призначенням є вдосконалення та забезпечення ефективної обробки інформації, розподіл обов'язків між персоналом бухгалтерії та науково обґрунтована організація праці. Для детального дослідження питань, які розкриваються в обліковій політиці в частині оплати праці, нами проаналізовано організаційно-розпорядчі документи вітчизняних підприємств із метою визначення розкриття інформації відносно затрат на оплату праці (рис. 2).

Здійснивши аналіз розпорядчого документу вітчизняних підприємств в частині питань облікової політики встановлено, що лише на 8-ми із досліджених підприємств питання оплати праці не розглядається. Своєю чергою, результати дослідження свідчать, що найбільше уваги відносно оплати праці в Наказах про облікову політику підприємств приділено питанню створення резервів на забезпечення виплати

відпусток працівникам, оскільки підприємствам надається вибір щодо створення чи нестворення такого резерву.

Рис. 2. Елементи облікової політики щодо оплати праці у Наказах про облікову політику вітчизняних підприємств

Важливим аспектом облікової політики в частині оплати праці є застосування систем та форм оплати праці на підприємствах, адже правильна їх організація надає змогу достовірно оцінити затрати праці та підвищити її продуктивність. Зауважимо, що в досліджених документах знаходять відображення питання щодо операцій, пов'язаних із оплатою праці: термін виплати заробітної плати, встановлення норм добогих на відрядження та терміну подачі звіту про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, відповідальність за зберігання та видачу трудової книжки і виконавчого листа, нарахування заробітної плати відповідно до умов колективних договорів, нарахування доплати до основної заробітної плати, процес документування розрахунків за заробітною платою. Найменше набули розгляду проблемні питання розподілу витрат на оплату праці та встановлення додаткових трудових та соціально-побутових пільг. Звідси випливає, що витрати на оплату праці в обліковій політиці підприємств не розглядаються, що впливає на вибір своєчасних та ефективних управлінських рішень щодо оптимізації розміру їх витрат.

Вище наведене дозволяє стверджувати, що процес організації бухгалтерського обліку операцій з оплати праці повинен бути спрямований на мотивацію зростання до продуктивності праці, використання встановленого обсягу робочого часу та, на нашу думку, повному висвітленню загальної чисельності працівників для цілей ефективності оподаткування. З цієї метою кожне підприємство повинно чітко розподілити функціональні обов'язки облікового забезпечення між підрозділами. Вдосконалення організації бухгалтерського обліку операцій з оплати праці на підприємстві повинно також виходити з оптимізації тарифного регулювання оплати праці. Зокрема:

- слід удосконалити застосування тарифної системи шляхом встановлення співвідношення тарифної ставки відповідно до рівня кваліфікації працівників;
- запровадити гнучку форму та систему оплати праці, в тому числі контрактні та безтарифні;
- розробити внутрішні тарифні умови нарахування заробітної плати як чинника зростання до мотивації та стимулювання на підприємствах;
- удосконалити мотиваційний механізм регулювання окладу;
- вдосконалити процес нормування (засіб регулювання нарахування заробітної плати);
- обґрунтувати вибір ефективної форми і системи оплати праці та закріпити в положенні про облікову політику;
- регулювання порядку нарахування заробітної плати нормами колективного договору [3, с. 45].

Удосконалюючи або будуючи основні організаційні положення бухгалтерського обліку операцій із заробітною платою, підприємства повинні обґрунтовано та виважено підходити до вирішення цього питання, враховувати напрацьовані наукові результати попередніх досліджень. Розробляючи внутрішні документи (положення про оплату праці, преміювання тощо), слід:

- розширити застосування практики використання персоналізованих ставок і окладів найкваліфікованішим робітникам, зорієнтованим на зростання продуктивності праці;
- врахувати галузеву особливість, зокрема, виявити специфічні фактори оцінки роботи для методів бальної системи преміювання для кожної категорії персоналу, підсилити регуляторні і стимулювальні функції заробітної плати;
- до переліку факторів та критеріїв оцінки умов нарахування премій слід включити рівні кваліфікації, ступені відповідальності за виконану роботу, рівень майстерності, ініціативність, стаж роботи тощо, тобто критерії, що відповідають сучасному стану, тактичним та стратегічним планам діяльності та засобам управління.

Ефективність організації бухгалтерського обліку операцій із нарахування заробітної плати, віднесення прямої заробітної плати певної сфери виробництва, а також вчасний аналіз виконання досліджуваних операцій забезпечують виявлення нових резервів підвищення заробітної плати працівників підприємства. Важливою умовою є відображення економічно достовірної та обґрунтованої інформації про виконання нормативу та динаміки показників про оплату праці, нагляд за забезпеченням співвідношення зростання ефективності праці та розміру заробітної плати, контроль за зниженням невиробничих втрат та прихованого й наявного збитку часу та забезпечення стимулювання праці на підприємстві. Керуючись такою інформацією, забезпечується реалізація контрольних функцій у частині використання робочого часу на підприємстві, запровадженні прогресивних методів оплати праці, дотримання раціонального співвідношення між зростанням ефективності праці та розміру заробітної плати.

В цілому, одним із важливих напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку операцій із заробітною платою є зниження частки документообороту через запровадження багатоденного й накопичувального формату документування, застосування типових форм документів, що пристосовані до використання в умовах застосування комп'ютерних технологій. Зауважимо, що наступні реформи організації бухгалтерського обліку операцій з оплати праці повинні реалізуватися через зростання вартості трудових ресурсів, через встановлення єдиних умов відтворення трудових ресурсів незалежно від форм власності; зростання тарифної частки в заробітній платі; зростання частки мінімальної заробітної плати в середній заробітній платі, через удосконалення механізмів державного регулювання оплати праці тощо [2, с. 45].

Висновки. Підводячи підсумок вищенаведеному, зазначимо, що організація бухгалтерського обліку операцій із нарахування заробітної плати повинна сприяти зростанню продуктивності праці та забезпечувати належне використання робочого часу. Важливим аспектом облікової політики в частині оплати праці є застосування систем та форм оплати праці на підприємствах, адже правильна їх організація надає змогу достовірно оцінити затрати праці та підвищити її продуктивність. А одним із важливих напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку операцій із заробітною платою є зниження частки документообороту через запровадження багатоденного й накопичувального формату документування, застосування типових форм документів, що пристосовані до використання в умовах застосування комп'ютерних технологій.

Література:

1. Герасимчук Л. С. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці / Л. С. Герасимчук, О. В. Кантаєва // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія : Економічні науки. – 2012. – № 12. – С. 186–194.
2. Завгородній В. П. Бухгалтерський облік в Україні / В. П. Завгородній. – К. : А.С.К., 2011. – 848 с.
3. Лишиленко О. Бухгалтерський облік розрахунків за виплатами працівникам / О. Лишиленко // Бухгалтерський облік та аудит. – 2012.
4. Островерха Р. Е. Організація обліку : [навч. посіб.] / Р. Е. Островерха. – К. : Центр учб. л-ри, 2012. – 568 с.
5. Покатаєва О. В. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві / О. В. Покатаєва, Г. О. Кошулинська // Держава та регіони. Наук-виробничий журнал. Серія : Економіка та підприємництво. – 2011. – № 3. – С. 139–141.
6. Потриваєва Н. В. Стан та перспектива обліку розрахунків з оплати праці: теоретичний аспект / Н. В. Потриваєва, І. В. Савченко // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 93–98.
7. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р., № 108/95-ВР, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-vr>.
8. Собко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : [навч. посіб.] / В. В. Собко. – К. : КНЕУ, 2012. – 526 с.
9. Шульга Н. В. Сутність оплати праці, її форми і системи / Н. В. Шульга // Проблеми формування ринкової економіки : між від. наук. збірник / відп. ред. О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2012. – Вип. 10. – С. 73–77.
10. Яругова А. В. Управленческий учет : опыт экономически развитых стран / А. В. Яругова. – М. : Финансы и статистика, 2011. – 240 с.
11. Електронний ресурс : <http://reyestr.court.gov.ua>.
12. Електронний ресурс : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/gdn/zvz/zvz2015_u.htm.